

Katarzyna Drozdek
nauczycielka języka polskiego
w Publicznym Gimnazjum w Pajęcznie

**SCENARIUSZ LEKCJI JĘZYKA POLSKIEGO
DLA KLASY TRZECIEJ GIMNAZJUM**

DATA: 20. 03. 2013 r.

TEMAT: Od buntu do zniewolenia- „Folwark zwierzęcy” George’a Orwella.

Cele:

- poznanie treści lektury,
- wyjaśnienie pojęcia „parabola”,
- przypomnienie pojęcia „alegoria”,
- umiejętność i prawidłowe odczytywanie znaczeń przenośnych i alegorycznych w tekście,
- łączenie osób i sytuacji z wydarzeniami historycznymi,
- odczytanie utworu jako satyry na ustrój komunistyczny,
- próba odczytania przesłania zawierającego się w odpowiedzi na pytanie: Czym jest każda rewolucja?

METODY:

wykład, pogadanka, praca w grupach, praca z tekstem.

POMOCE DYDAKTYCZNE:

lektura „Folwark zwierzęcy” G. Orwella.

TOK LEKCJI:

1. Na początku zajęć omawiamy znaczenie pojęć „parabola” „alegoria”.

PRZYPOWIEŚĆ PARABOLA- utwór, którego fabuła służy przedstawieniu pewnych prawd moralnych lub filozoficznych. Oprócz znaczenia dosłownego parabola ma znaczenie alegoryczne lub symboliczne. Przedstawione wydarzenia ilustrują jakąś ogólną prawdę.

Możemy więc stwierdzić, że *Folwark* ... jest powieścią mającą cechy paraboli, gdyż autor pod postaciami zwierząt zakamuflował konkretne osoby żyjące w określonym czasie i kraju.

Alegoria – motyw lub zespół motywów w dziele literackim albo plastycznym, który oprócz znaczenia dosłownego ma znaczenie przenośne – alegoryczne.

2. Spróbujmy odczytać wielopoziomową metaforę w utworze:

„FOLWARK ZWIERZĘCY”

a) poziom dosłowny:

historia zwierząt żyjąca na folwarku zwierzęcym pod rządami Napoleona

b) poziom alegoryczny:

sytuacja Rosji z czasów rządów Józefa Stalina

4. Omówienie poszczególnych poziomów w utworze. Uczniowie podzieleni na kilka grup określają:

I GRUPA:

a) **poziom dosłowny:** Pan Jones, właściciel folwarku, nie dba o swoje zwierzęta i okrutnie je traktuje. Zanedbane i głodne spotykają się w stodole i naradzają się nad możliwością wyzwolenia spod ucisku człowieka. Stary knur Major uświadamia zwierzętom ich niedolę, która jest skutkiem wyzysku. Major przekonuje zwierzęta, że to one, a nie człowiek powinny rządzić światem. Tym bardziej, że człowiek w pełnieniu władzy jest nieudolny, a zwierzęta umieją dużo więcej od niego. Rozochocone słowami Majora zwierzęta postanawiają wszcząć bunt. Stary knur śpiewa hymn, co wprawia wszystkie zwierzęta w szalone podniecenie. Pan Jones wystrzałem z dubeltówki ucisza harmider, jednak nie na długo. Wkrótce stary Major umiera. Przewodnictwo grupy obejmują trzy inne knury: Napoleon, Snowball i Squealer. Niebawem na folwarku wybucha rewolucja, w wyniku której pan Jones zostaje wypędzony, a Folwark Dworski zamienia się w Folwark Zwierzęcy. Zwycięskie zwierzęta ustalają swoje prawa, którymi zamierzają się kierować. Prawa te nazwały Siedmioma Przykazaniami. Od tej pory ich życie całkowicie się zmieniło. Co prawda wciąż bardzo ciężko pracowały pracowały, jednak były szczęśliwe, bo wiedziały, że pracują dla siebie.

Wkrótce jednak świnie uznały, że ktoś powinien kierować pracą i życiem zwierząt. Do tego najlepiej nadają się właśnie one. I wówczas okazuje się, że wcześniejsze idee, ujęte w ramy filozofii zwanej animalizmem, zostają wypaczone. Jedno z Siedmiu Przykazań, które kiedyś brzmiało: „Wszystkie zwierzęta są równe”, zmieniło swą treść, dla wygody świń:

„Wszystkie zwierzęta są równe, ale niektóre zwierzęta są równiejsze od innych”. Wkrótce tylko to przykazanie widniało na ścianie. Świnie stanowiły elitę rządzącą, a klasę pracującą – pozostałe zwierzęta. U steru rządów stał Napoleon i Snowball, jednak narastające między nimi animozje doprowadziły do rozwiązania sytuacji – Napoleon bezwzględnie eliminuje konkurenta, obejmując dyktatorskie rządy. Wyznacznikiem dyktatury staje się terror, egzekucje i przemoc. I wówczas zwierzęta uświadamiają

sobie, że rządy pana Jonesa były znośniejsze. Dawna tyrania została zastąpiona inną. Napoleon zbratał się z odwiecznym wrogiem zwierząt – człowiekiem i doprowadził do tego, że Folwark Zwierzęcy znów został opanowany przez ludzi.

KOLEJNE 8 GRUP OPISUJE PO JEDNEJ Z WYSTĘPUJĄCEJ POSTACI (alegorie postaci)

3. Powstaje notatka w formie tabeli, w której uczniowie wpisują imiona i nazwiska zwierząt, następnie nauczyciel dopowiada pierwowzór postaci przedstawionego zwierzęcia.

IMIĘ BOHATERA	JEGO OPIS	PIERWOWZÓR POSTACI
Snowball	Knur- stał przy boku Napoleona, gdy po rewolucji świnie przejmowały rządy. Był inteligentny i pomysłowy. Chciał ulżyć zwierzętom w ich pracy. W krytycznym momencie uciekł z folwarku przepędzony przez sforę wytresowanych psów Napoleona. Od tej pory winą za każde niepowodzenie obarczano Snowballa, chociaż nigdy już na folwark nie powrócił.	Lew Trocki
Boxer	Koń- bardzo silny i pracowity koń. Niezbyt inteligentny. Kochał folwark i przyjaciół. Z ogromnym poświęceniem walczył o wolność. Nie potrafił jednak ustosunkować się krytycznie do czynów i wypowiedzi Napoleona. Wierzył we wszystko, co powiedział przywódca, gdyż potrzebował autorytetu, dla którego mógłby całkowicie się poświęcić. W milczeniu znosił głód, nie narzekał, ciężko pracował. Jego postawa stanowiła wsparcie dla tyrana.	Grupa robotników w Rosji

Mollie	Klacz- zainteresowana jedynie swoim wyglądem. Lubiła paradować ze wstążkami wplecionymi w grzywę. Na Folwarku Dworskim wykonywała lekką pracę. Po rewolucji nie zdołała dostosować się do ciężkich warunków. Uciekła do sąsiedniego folwarku	ludzi, którzy nie potrafią ciężko pracować, uwielbiają wszelkie wygody.
psy Napoleona	Napoleon odebrał szczenięta Jessie i sam zajął się ich wychowaniem, a raczej tresurą. Po pewnym czasie odpowiednio wytresowane psy stały się bezwzględnie posłuszne swojemu przywódcy. Na jego rozkaz gotowe były zamordować każdego. Aparat policyjny – bezduszny, pozbawiony jakichkolwiek sentymentów, lojalny wobec władzy protektora.	aparat policyjny
owce	Wierzyły Napoleonowi, powtarzały bezmyślnie każdy slogan, nie potrafiły samodzielnie podjąć żadnej decyzji ani wyrazić własnego zdania.	bezmądrze masy ulegające presji silniejszych, podatne na manipulację
Napoleon	Knur, przywódca zwierząt, który dążył do uzyskania władzy absolutnej, wykorzystywał pracę swoich podwładnych dla swojego dobra, odpowiedzialny za wygnanie z folwarku Snowballa i egzekucje zwierząt	Józef Stalin
Major	Major swym przemówieniem rozbudza nadzieje zwierząt na lepsze jutro. Zapowiada nadejście przewrotu, który odmieni całkowicie los	Włodzimierz Lenin

	ciemieźonych. Major cieszył się ogromnym szacunkiem zwierząt na farmie. Był mądry i wierzył w solidarną postawę zwierząt w walce o wolność.	
Pan Jones	Właściciel Folwarku Zwierzęcego, symbol systemu, który został obalony w czasie rewolucji.	Car Mikołaj II

5. Zastanówmy się z uczniami, jak funkcjonował Folwark Dworski, a jak Folwark Zwierzęcy. To porównanie możemy przedstawić w formie tabelki.

Folwark Dworski	Folwark Zwierzęcy
pod rządami pana Jonesa – zanedbane zwierzęta, głodne, wykorzystywane. Właściciel nie był dobrym gospodarzem, ale też nie krył się z tym, że alkohol jest dla niego ważniejszy niż folwark. Niczego zwierzętom nie obiecywał.	pod rządami Napoleona – ciężko pracujące zwierzęta, głodne, wyczerpane. Czują się zawiedzione niespełnionymi obietnicami. W państwie Napoleona panuje terror, inwigilacja, egzekucje.

6. **Podsumowując** stwierdzamy, że:

- każda tyrania prowadzi do buntu. Z kolei bunt powoduje obalenie tyranii i nastanie kolejnej – historia się powtarza. Zwierzęta wyzwoliły się spod tyranii pana Jonesa, nie zyskały jednak swobody, lecz dyktaturę Napoleona;
- niektóre jednostki są ogarnięte żądzą władzy. Pragnienie władzy absolutnej demaskuje zwierzęce instynkty ludzi. W drodze na szczyt nie liczą się z nikim i niczym, potrafią posunąć się do najpodlejszych czynów i najhaniebniejszych rozwiązań;
- okazuje się, że prawdziwa równość obywateli nie ma racji bytu. Jeżeli społeczeństwo nie jest typowo klasowe, wówczas i tak uwidacznia się podział na „równych i równiejszych”;
- Orwell ukazał (pod postaciami zwierząt) prawdziwe oblicza ludzi: fałsz i zakłamanie, przebiegłość, wygodnictwo, uległość, naiwność, głupotę, pracowitość, wykorzystywanie innych, oportunistyczny, słabość, przyzwoitość, bierność, zdradę.

7. Na koniec nasuwa nam się **wniosek**:

Utwór Orwella pokazuje mechanizmy sprawowania władzy w stalinowskim Związku Radzieckim. Pod maskami zwierząt kryją się nie tylko konkretne osoby i grupy społeczne, ale też anonimowe postaci

prezentujące pewne typy zachowań ludzkich. Utwór można odczytać też jako metaforę dziejów, które są kształtowane przez kolejne zmiany politycznych struktur.

8. Praca domowa.

Jak sadzisz czy sytuacji zniewolenia zwierząt na Folwarku Zwierzęcym można było uniknąć? Jeśli tak, to w jaki sposób? Wyraź swój pogląd.